

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

งานวิจัยเรื่องนี้มีขอบข่ายของปัญหา ความเป็นมาและเหตุผลที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการศึกษา เศรษฐศาสตร์ เศรษฐกิจ นักเศรษฐศาสตร์
2. บทบาทของเศรษฐกิจที่มีต่อการศึกษา ในฐานะที่
 - ก. เป็นพื้นฐานการจัดการศึกษา
 - ข. เป็นเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ ในการศึกษา
 - ค. เป็นตัวกำหนดความมุ่งหมาย หรือเป้าหมายของการจัดการศึกษา
3. ความสำคัญของการศึกษาภาคบังคับ
4. การวางแผนพัฒนาการศึกษา พิจารณาส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ โดยดูเฉพาะการวางแผนพัฒนาการศึกษาระดับภาคบังคับ
5. ความสำคัญของงานวิจัยเรื่องนี้

ความหมายของการศึกษา เศรษฐศาสตร์ เศรษฐกิจ นักเศรษฐศาสตร์

ความหมายของการศึกษา

ตามความเข้าใจของคนทั่วไป การศึกษา คือ การเรียนหนังสือ หรือการเข้าโรงเรียน ซึ่งจนกระทั่งบัดนี้ คนส่วนมากก็ยังเข้าใจเช่นนั้นอยู่ การศึกษาตามความหมายที่ถูกต้อ้งไม่ใช่ การเข้าโรงเรียนอย่างเดียว เพราะการศึกษาเริ่มมีตั้งแต่ไม่มีโรงเรียน ประวัติศาสตร์ของมนุษย์ตั้งแต่โบราณมา ศึกษากันด้วยการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แกลูกหลาน โดยไม่ต้องไปโรงเรียนก็สามารถประกอบอาชีพได้ เช่นในประเทศไทยไม่มีโรงเรียนสอนการทำนา ไถนา แต่ก็ประกอบอาชีพทำนากันได้ เพราะมีการเรียนรู้กันเองตามที่ได้เคยทำมาช้อย ๆ และก็มีรายได้เลี้ยงตัวมาได้โดยไม่เดือดร้อน ปัจจุบันเศรษฐกิจของประเทศและของโลกเปลี่ยนแปลงไป

มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้น มีโรงงานอุตสาหกรรมเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้า ประกอบกับเกิดการ
จัดการศึกษาในระบบโรงเรียนขึ้น โรงเรียนจึงมีหน้าที่อย่างหนึ่ง คือ สอนความรู้สามัญที่
จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และสอนวิชาชีพให้แก่ประชาชน

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2514: 4) กล่าวว่า การศึกษา คือ การสร้างสมประสบการณ์
และการถ่ายทอดประสบการณ์ของมนุษย์ เพื่อแก้ปัญหาและยังให้เกิดความเจริญ การศึกษามี
ความหมายกว้างไกล และลึกกว่าการเรียน หนังสือและการไปโรงเรียน การศึกษาก่อให้เกิด
ความเจริญทางพุทธิปัญญา จิตใจ สังคม พลานามัย การศึกษาดำเนินอยู่เป็นลำดับใน
โรงเรียนหรือสถานศึกษา แต่การศึกษาส่วนใหญ่เกิดขึ้นนอกสถานศึกษา การศึกษามีใ้การเรียน
รู้เนื้อหาวิชา แต่เป็นการเรียนให้ใ้คิด และพัฒนาความสามารถของตน ให้รูว่าตนทำ
อะไรได้มากกว่า การฝึกฝนเฉพาะอย่าง

✓ วิทยุ สาทร (2521: 11) นิยามการศึกษาว่า คือ กระบวนการต่อเนื่องตลอด
ชีวิต มนุษย์เรียนรู้เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ทุกคราวที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ เกิดขึ้น มนุษย์ได้
เรียนรู้ซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้ในด้านความคิดหรือการกระทำหรือทั้งสองอย่างพร้อม ๆ กันก็ได้

นักการศึกษา หรือนักปรัชญา ต่างก็มีความเห็นแตกต่างกัน เช่น "การศึกษา คือ
ความมั่งคั่ง" "การศึกษา คือ การพัฒนาคน" "การศึกษา คือ การทำคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์"
(สุภรณ์ ศรีพหล 2523: 7)

กล่าวโดยสรุป การศึกษา หมายถึง การที่คนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งในและ
นอกโรงเรียน ทำให้เกิดความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ความสามารถในการครองชีพ ดำรง
ชีวิตอยู่ในสังคมได้ มีความคิด มีเหตุผลและแก้ปัญหาได้ ประสบการณ์เหล่านี้ได้จากการสั่งสอน
และปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ความหมายของเศรษฐศาสตร์

*เศรษฐศาสตร์ คือ วิชาแขนงหนึ่งของสังคมศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม
ของมนุษย์ ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและการกระทำของมนุษย์ ฉะนั้น เศรษฐศาสตร์ก็
คือ วิชาที่ศึกษาถึงเรื่องของมนุษย์และเรื่องของเศรษฐกิจด้วยกันไป คือ การศึกษาเกี่ยวกับ
เรื่องของเงิน รายได้ของคนที่จะมีผลกระทบต่อกัน ศึกษาว่าอะไรเป็นสาเหตุให้รายได้ของ

ประเทศเพิ่มขึ้นหรือลดลง ตลอดจนศึกษามหาชนของรัฐบาล และการดำเนินงานของรัฐบาลในการเก็บภาษี การใช้จ่าย การกอบกู้หนี้สิน ว่ามีผลอย่างไรต่อประชาชนและองค์การธุรกิจ นอกจากนี้ เศรษฐศาสตร์ยังเป็นเรื่องเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศอีกด้วย เศรษฐศาสตร์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อคนทุกคน ทั้งโดยตรงและอ้อม เป็นความรู้ที่แทรกอยู่ในชีวิตประจำวันไม่ว่าเราจะอยู่ในฐานะผู้ผลิตหรือผู้บริโภคตาม (ชมเพลิน จันทร์เรื่องเพ็ญ และ คณะ 2523: 2-3)

ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์

นักเศรษฐศาสตร์ หมายถึง

1. ผู้ที่มีความรู้ หรือผู้ที่ศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์

2. ผู้ดูแลกิจการภายในบ้าน

3. ผู้จัดการเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการเงิน เวลาและแรงงานเพื่อไม่ให้

เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ (Webster 1955: 814)

ความหมายของเศรษฐกิจ

คำว่า "เศรษฐกิจ" หากยึดตามความหมายเดิมจากภาษากรีกก็จะ หมายถึง การจัดการครอบครัว โดยยึดหลักการประหยัดเป็นสิ่งสำคัญ และมีการนำผลผลิตไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น โดยพยายามทำให้การผลิตและการแลกเปลี่ยนนั้นเป็นประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุด อย่างไรก็ตามเมื่อพูดถึงเรื่อง เศรษฐกิจ มักจะมุ่งประเด็นไปยังเรื่องของ "ภาวะเศรษฐกิจ" ซึ่งได้แก่ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว บุคคล บริษัท ห้างหุ้นส่วน ห้างร้าน หรือประเทศ ครอบครัวที่มีภาวะเศรษฐกิจดีหรือไม่ ดูได้จากรายได้ รายจ่ายของครอบครัว กรณีเป็นห้างร้านก็ดูได้จาก รายได้ รายจ่าย กำไร หุน ส่วนภาวะเศรษฐกิจของประเทศนั้นสามารถวัดได้จากความเป็นอยู่ มาตรฐานการครองชีพของประชาชนในประเทศ (ชมเพลิน จันทร์เรื่องเพ็ญ และ คณะ 2523: 7-12)

บทบาทของเศรษฐกิจที่มีต่อการศึกษา

ก. บทบาทของเศรษฐกิจที่มีต่อการศึกษาในฐานะ เป็นพื้นฐานการจัดการศึกษา

กระบวนการศึกษาล้มพังกับระบบเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดขอบเขตของการจัดการศึกษา คือ เศรษฐกิจ เมื่อเกิดการเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การปฏิรูปด้านการศึกษาที่ตามมาอย่างเหมาะสมจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ การปฏิรูปการศึกษาอาจเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนการแปรเปลี่ยนของระบบเศรษฐกิจ หรืออาจเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความจริงว่า เศรษฐกิจนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปเพียงใดแล้ว ซึ่งถ้าเป็นกรณีหลังก็หมายความว่า อาจเกิดช่องว่างขึ้นแล้วระหว่างเศรษฐกิจกับระบบการศึกษาเดิม โดยที่อาจเริ่มมีการสังเกตเห็นว่าการศึกษาที่จัดอยู่นั้นไม่มีระบบที่ดีเท่าที่ควร ไม่สอดคล้องกับสภาพต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจที่กำลังเป็นอยู่ (จารุวี สุกบรรทัด 2524: 49)

* มุณี เภรยอด (2522: 34-36) กล่าวถึง เศรษฐกิจกับการศึกษาว่า ถ้าหากเราจะมองความเกี่ยวพันของการศึกษากับเศรษฐกิจ การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงหลักทางเศรษฐศาสตร์ คือ

1. ทรัพยากรในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด เช่น งบประมาณ อาคารสถานที่ กำลังคน ฯลฯ
2. ผลตอบแทนทางการศึกษา ในการลงทุนทางการศึกษาแต่ละระดับ ควรคำนึงถึงผลตอบแทน ที่พึงก่อให้เกิดแก่สังคมและผู้รับการศึกษา ประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างไทย ต้องคำนึงข้อนี้อยู่มาก อัตราผลตอบแทนทางสังคมที่ควรได้รับ ได้แก่ ลดจำนวนอาชญากรรม ลดจำนวนคนว่างงาน ลดโครงการสังคมสงเคราะห์ และได้ภาษีเพิ่มจากผู้จบการศึกษาออกไปทำงาน ผลตอบแทนที่ผู้รับการศึกษาได้รับคือ เงินเดือน ค่าจ้าง เมื่อจบการศึกษาและออกไปทำงาน
3. การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึง ความต้องการของตลาดแรงงานว่า ต้องการผู้จบการศึกษาแขนงใด ในสถานะเศรษฐกิจที่การอุตสาหกรรมเจริญก้าวหน้า การอุตสาหกรรมก็ต้องการผู้จบการศึกษาค้น ขางกล วิศวะ หรือถ้าระบบเศรษฐกิจของประเทศส่วนใหญ่เป็นแบบการเกษตร การศึกษาที่ควรพยายามผลิตเกษตรกรที่มีความรู้ไปช่วยกันพัฒนา
4. เมื่อสังคมภายในประเทศ ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ เกิดปัญหาคนยากจน และเกิดโรคภัยไข้เจ็บมากขึ้น เพราะไม่มีเงินรักษา การแก้ปัญหาสถานะเศรษฐกิจนี้ โดยการให้การศึกษา เพื่อให้ประชาชนมีฝีมือ สามารถประกอบอาชีพได้ ทำให้มีรายได้ ย่อมไม่ยากจน มีเงินเพื่อรักษาสุขภาพอนามัย

ข. บทบาทของเศรษฐกิจในฐานะเป็นเนื้อหาสาระ ประสพการณ์ในการศึกษา
ให้แก่ผู้รับการศึกษา

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 3 กล่าวถึง เรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของผู้จบหลักสูตรในแต่ละระดับว่าดังนี้

- ระดับประถมศึกษา . . . มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัย
และความสามารถได้ . . .
- ระดับมัธยมศึกษา . . . มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับ
วัยตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัด . . .
- ระดับอุดมศึกษา . . . มุ่งสร้างสรรคนำด้งคนในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่อ
ใหม่ความสามารถ ความชำนาญเฉพาะอย่าง และสอดคล้อง สัมพันธ์
กับการพัฒนาตลาดแรงงาน

จากการกำหนดตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 บรรดาเนื้อหาวิชาชีพ
และเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ เช่น ระบบสหกรณ์ อาชีพต่าง ๆ ในชุมชน และคุณลักษณะที่ตอง
การ เช่น ความซื่อสัตย์ การคิดอย่างรอบคอบถึงผลได้ผลเสีย ฯลฯ จึงเป็นเนื้อหาสาระ
และประสพการณ์ต่าง ๆ ของหลักสูตรให้ผู้รับการศึกษาได้ศึกษา เพื่อให้บรรลุตามแผนการศึกษา
แห่งชาติที่ได้กำหนดไว้ ดังจะยกตัวอย่าง เนื้อหาสาระในหลักสูตรแต่ละระดับมาเสนอพอสังเขป
โดยเน้นเฉพาะการศึกษาภาคบังคับหรือการประถมศึกษา ดังนี้

ระดับประถมศึกษา

ระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับของประเทศ การศึกษาระดับนี้ได้
ให้ความรู้ในวิชาการและวิชาชีพที่เป็นความรู้พื้นฐานแก่ผู้เรียน เป็นการฝึกอบรมเบื้องต้น และ
อาจทำเป็นอาชีพเลี้ยงตัวได้ เมื่อไปรับการฝึกอบรมเพิ่มเติมตามความสามารถและความสนใจ
ต่อไป

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดเนื้อหากลุ่มการทำงานพื้นฐาน
อาชีพ มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานเกษตร งานประดิษฐ์ งานช่าง งานบริการ งานบ้าน งาน
ซื้อขาย และกลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิต ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพและการทำมาหากิน
ระบบสหกรณ์ ประชากรศึกษา การคมนาคมสื่อสาร เนื้อหาเหล่านี้ผู้สอนสามารถปรับให้
เหมาะสมกับท้องถิ่นได้

ระดับมัธยมศึกษา

เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับวิชาชีพ จะจัดเป็นวิชาเลือกให้นักเรียนเลือกตามความสนใจเนื้อหาสาระ มีกระบวนการซับซ้อนกว่าระดับประถมศึกษา นักเรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้เมื่อไม่มีโอกาสศึกษาต่อ แต่ในสภาพการจริงแล้ว ผู้ศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา นั้นส่วนใหญ่มีใฝ่หาความรู้ไปประกอบอาชีพ เพราะเหตุผลและปัญหาบางอย่างคือ เนื้อหาวิชา เหล่านี้เป็นเพียงวิชาเลือก มีข้อเสนอแบบจริงจัง เครื่องมือและอุปกรณ์ประกอบการสอนมีไม่พอ ทำให้นักเรียนที่จบระดับนี้ ไม่มั่นใจในการประกอบอาชีพ อีกประการหนึ่ง นักเรียนมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่เรียนต่อระดับอุดมศึกษา เพราะค่านิยมของคนไทย นิยมผู้มีปริญญาบัตร และพยายาม ส่งบุตรหลานให้เรียนสูงสุด (วรวิทย์ วคินสรากร 2519: 73-153, 159-255, 259-278, 279-300)

ระดับอาชีวศึกษา ฝึกหัดครู อุดมศึกษา

การศึกษาระดับนี้ให้ความรู้ด้านวิชาชีพโดยตรง และเฉพาะเจาะจงลงไป เพื่อว่าจะได้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ที่เรียนมา เช่น แพทย์ ครู นักกฎหมาย เป็นต้น

ค. บทบาทของเศรษฐกิจในฐานะเป็นตัวกำหนดความมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการจัดการศึกษา

บทบาทของเศรษฐกิจในการกำหนดเป้าหมาย ความมุ่งหมายของการศึกษา โดยมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นตัวช่วยกำหนด ดังนี้

1. ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

การกำหนดระบบการศึกษานั้น ผู้วางแผนต้องดูโครงสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศว่ามีลักษณะอย่างไร เป็นโครงสร้างทางเกษตร หรือเป็นโครงสร้างทางอุตสาหกรรม ความเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างการผลิต โครงสร้างทางอาชีพของประชากร และแนวโน้มในอนาคตของการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างทางอาชีพของประชากร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนด ว่าการศึกษาถ้าจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อรับใช้ความต้องการของประเทศด้านเศรษฐกิจแล้ว

จะสนองความต้องการคนกลุ่มไหนในสังคม แล้วจึงจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอก
ระบบโรงเรียนให้สอดคล้องกับการทำมาหากิน การดำรงชีวิต

2. ลักษณะระบบการเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

ระบบเศรษฐกิจปัจจุบันอาจมีอิทธิพลอย่างมากในการทำให้ได้มา ซึ่งความมุ่ง
หมายทางการศึกษา ที่ไม่ถูกต้องนัก เช่น ภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่ให้มีการแข่งขันกันอย่างเสรี
ทำให้เศรษฐกิจในเมืองขยายตัวอย่างรวดเร็วไม่เป็นระเบียบ อีกทั้งอาชีพหลายอย่างตามมา
เพื่อสนองความต้องการกำลังคนในภาคอุตสาหกรรม (Industrial Sector) ทำให้การศึกษา
ส่วนใหญ่ ถูกจัดมาเพื่อผลิตบุคลากรด้านนี้มากมาย ออกมารับใช้นายทุนโดยเฉพาะ

เมื่อเห็นวาระระบบเศรษฐกิจแบบนี้ ที่เป็นอยู่^๑เหมาะในการนำมาใช้วางแผน
ทางกำหนดความมุ่งหมายทางการศึกษา นักวางแผนอาจใช้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมที่ส่งเสริม
ให้คนมีความรู้จักรับผิดชอบต่อส่วนรวมแทน การเปลี่ยนระบบก็มีส่วนทำให้การศึกษาเป็น
ไปในรูปส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของการรวมแรงรวมใจกัน

3. ลักษณะรายได้ของประชากรในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในประเทศ

รายได้ประชากรมีความเหลื่อมล้ำกัน ประชากรในกลุ่มอาชีพแต่ละอาชีพมี
รายได้พอจะส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่างกัน ถ้าประชากรมีรายได้จำนวนมาก บุตรชาติมีโอกาส
จบการศึกษาในระดับภาคบังคับ การกำหนดความมุ่งหมายการศึกษา นักวางแผนก็จะวางรูป
แบบการศึกษา โดยไม่เน้นระดับอุดมศึกษาเป็นเป้าหมายสำคัญ เพราะประชาชนที่มีรายได้น้อย
แทบไม่ได้ประโยชน์อะไรจากการศึกษาชั้นนี้ เนื่องจากขาดเงินที่จะส่งเสียบุตร ให้เรียนถึง
ระดับอุดมศึกษาได้ (ศุภวิทย์ เปี่ยมพงศ์สานต์ 2517: 121-123)

ความสำคัญของการศึกษาระดับภาคบังคับ

การศึกษาระดับภาคบังคับ คือ การศึกษาในระดับประถมศึกษา ตามพระราชบัญญัติประถม
ศึกษา พุทธศักราช 2523 กำหนดไว้ว่า เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องใช้เวลาเรียนใน
โรงเรียนตลอดหลักสูตร 6 ปี จึงจะเรียกว่าจบการศึกษาระดับภาคบังคับ หากผู้ปกครองของเด็ก
คนใดไม่ยอมส่งบุตรเข้าเรียนตามเกณฑ์นี้ จะถือว่ามีความผิดกฎหมาย

การที่รัฐจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาระดับบังคับเพราะการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นรากฐานสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ จุดมุ่งหมายใหญ่ของการศึกษาระดับนี้ก็คือปรับปรุงคุณภาพของบุคคลให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้คงสภาพออก เขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัย

นอกจากที่กล่าวมานี้ การศึกษาระดับบังคับยังเป็นผลช่วยพัฒนาประเทศหลายด้าน คือ

- ✓ 1. ทำให้ประชาชนมีความรู้ลึกซึ้งนึกคิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความจงรักภักดีต่อประเทศของตน เด็กทุกคนต้องใช้หลักสูตร แบบเรียน ภาษาเดียวกัน เมื่อเด็กออกจากโรงเรียนไปและเป็นผู้ใหญ่ก็สามารถสื่อความเข้าใจกับเพื่อนร่วมชาติของตนได้ และรู้ลึกกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชาติ
2. สร้างความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ การให้การศึกษาแก่พลชนให้มีความรู้ความสามารถที่จะปรับปรุงและสร้างฐานะของตนให้สูงเท่าเทียมกันได้ ทำให้ไม่เกิดมีช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย เพราะทุกคนมีรายได้ใกล้เคียงกัน
3. ช่วยสร้างระบบเศรษฐกิจของชาติให้มั่นคง หมายถึง การที่ประชาชนได้รับการศึกษา สามารถหาเลี้ยงตนและครอบครัวได้ ก็ทำให้รายได้ของประชาชนต่อคนเพิ่มขึ้น ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งการที่ประชาชนมีความรู้แน่นปึกดีจะเป็นผู้มีความสามารถในการผลิตสูงสินค้าต่าง ๆ ทั้งด้าน เกษตร อุตสาหกรรมก็จะสามารถผลิตได้มากขึ้น ทำให้ฐานะเศรษฐกิจดีขึ้นตามไปด้วย (ประทีป สยามชัย 2513: 365-368)

การวางแผนพัฒนาการศึกษา พิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจโดยคุณเฉพาะการวางแผนพัฒนาการศึกษาระดับบังคับ

การศึกษาเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพของประชากร หรือทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ ตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ ประชาชนของชาติที่ได้รับการศึกษาอบรมเป็นอย่างดีแล้ว จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต จากความสำคัญของการศึกษานี้เองทำให้การจัดการศึกษาให้ประชาชนต้องมีการวางแผนล่วงหน้า เพราะการวางแผนจะช่วยให้การทำงานถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และเพื่อให้มีการประสานงานกันจากหน่วยงานทุกหน่วย ขจัดความซ้ำซ้อนของงาน

* กระบวนการวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษานั้น ต้องให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ ของประเทศขณะนั้นด้วย คำกล่าวนี้เห็นได้ชัดเจนจากการที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ จะเป็นแม่แบบของการวางแผนทุกประเภทของประเทศ ในฐานะที่แผนพัฒนาการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติที่ออกมาควบคู่กันทุกฉบับ จึงต้องมีความสอดคล้องกันและสัมพันธ์กันการดำเนินงานของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้บรรลุตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้—

✓ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พุทธศักราช 2504-2509) มุ่งเพิ่มพูนรายได้ประชาชาติ และรายได้ประชากรในชาติให้สูงขึ้น และส่งเสริมการลงทุน คานอุตสาหกรรม นโยบายหลักที่สำคัญจึงเป็นการ เร่งรัด และเสริมสร้างโครงการพื้นฐานในการพัฒนาอันได้แก่ การศึกษา ขลประทาน สาธารณสุข . . . สำหรับแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 1 นี้ การศึกษาภาคบังคับรัฐบาลมีนโยบายมุ่งในการบริการด้านการศึกษาเบื้องต้น โดยปรับปรุงและขยายการศึกษาภาคบังคับโดยสามารถเพิ่มจำนวนนักเรียนในภาคบังคับได้ถึง 4,768,000 คน และมีโรงเรียนประถมศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย (วลัยรัตน์ อัสเวศน์ 2524: 50)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พุทธศักราช 2510-2514) มีสาระสำคัญมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้ของประชาชนและในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับนี้ก็เร่งรัดการศึกษาภาคบังคับ เพื่อแก้ปัญหาความไม่รู้หนังสือและเน้นการศึกษาด้านวิชาชีพ มีการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนากำลังคน เพื่อสนองนโยบายการส่งเสริมเศรษฐกิจโดยเร่งรัดการผลิต ผลผลิตคานเกษตรและส่งเป็นสินค้าออก และเพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พุทธศักราช 2515-2519) มีสาระสำคัญคือ เร่งปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมความเจริญในส่วนภูมิภาค ลดความแตกต่างระหว่างรายได้ประชากรในเมืองและชนบท ในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับนี้ เน้นในการสร้างโอกาสให้ประชาชนมีการศึกษามากขึ้นโดยขยายการศึกษาภาคบังคับ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พุทธศักราช 2519-2524) ในช่วงแผนนี้ เศรษฐกิจเริ่มขยายตัวซึ่งเริ่มมาจากช่วงระยะหลังของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 เป็นตอนที่เศรษฐกิจทั่วโลกกำลังเปลี่ยนแปลง และเหตุการณ์ในประเทศไทย

ก็ไม่ค่อยสงบ เศรษฐกิจในประเทศจึงชะงัก ระยะเวลาที่ 4 นี้ เกิดช่องว่างระหว่างผู้มีรายได้น้อยมากกับผู้มีรายไคน้อยที่อยู่ในชนบทมาก ในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับนี้มีการเปลี่ยนระบบโรงเรียนจากแบบ 4 : 3 : 3 : 2 เป็น 6 : 3 : 3 โดยเน้นให้ความสำคัญกับการศึกษาภาคบังคับในชนบท

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พุทธศักราช 2525-2529) เกิดภาวะเศรษฐกิจรุนแรงมากขึ้น ในด้านความแตกต่างระหว่างรายได้ของคนในชนบทต่ำกว่าคนในเมืองมากขึ้น อัตราการขยายตัวด้านการเกษตรลดลง เกิดปัญหาคนว่างงาน นโยบายการจัดการศึกษา คือ พัฒนาคุณภาพประชากรด้านการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับในเขตชนบท (จำลอง นักร้อง, อิศำเนา)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-5 ประกอบกับแผนพัฒนาการศึกษาที่ควบคู่กันมาในแต่ละแผนให้สอดคล้องกันนั้นเห็นได้ว่า แผนพัฒนาการศึกษาจะดำเนินนโยบายตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกประการ โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับ รัฐจัดการศึกษาให้สนองนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยพยายามให้การศึกษามากขึ้น และขยายให้ทั่วถึง ด้วยเห็นว่าการให้การศึกษจะช่วยให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถพื้นฐานในการประกอบอาชีพ และมีความคิดความเข้าใจในวิทยาการและเทคโนโลยีที่เจริญขึ้น เมื่อคุณภาพของประชาชนเป็นเช่นที่กล่าวนี้ การดำเนินการวางแผนพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ก็จะสามารถดีขึ้น

ความสำคัญที่ของมีผลงานวิจัยนี้

เนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามขั้นพื้นฐาน ในอันที่จะพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีประสิทธิภาพ และให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกลางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ จึงได้ประสานงานอย่างใกล้ชิดกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พร้อมทั้งหน่วยงานฝ่ายอำนวยการและหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้องของทางการศึกษาทุกหน่วย เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ซึ่งจะเริ่มใช้ในปี พุทธศักราช 2530-2534 ด้วย

ช่วงเวลานี้เป็นปีที่วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 ซึ่งเริ่มใช้มาตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2525 และจะสิ้นสุดแผนในปี พุทธศักราช 2529 ขณะนี้กำลังเริ่มต้นวางแผนพัฒนาการศึกษาาระยะที่ 6 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ที่จะใช้ในปี พุทธศักราช 2530-2534 โดยทางกองนโยบายและแผนงานสังกัดสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และกองนโยบายและแผนงาน สังกัดคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ สองหน่วยงานนี้มีความต้องการจะทราบว่า สภาพการใน 10 ปี ข้างหน้าจะเป็นอย่างไร เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการวางแผนพัฒนาการศึกษาาระยะที่ 6 คณะกรรมการโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ทำวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อคุณภาพการประถมศึกษาในปี พุทธศักราช 2534" โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาชีพ และอาชีพต่าง ๆ ประเภทสาขาวิชาและอาชีพ 2-3 คน รวม 17 อาชีพ ซึ่งผลการวิจัยยังมีได้เจาะลึกทางด้านความสำคัญของเศรษฐกิจที่มีต่อการศึกษามากนัก ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีงานวิจัยเพื่อศึกษาด้านเศรษฐกิจจากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิทางสาขาเศรษฐศาสตร์โดยเฉพาะ เพื่อที่จะทราบถึงสภาพเศรษฐกิจในปี พุทธศักราช 2530-2534 มีแนวโน้มเป็นเช่นไร จะได้วางแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกันได้ ผู้วิจัยจึงศึกษาและวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและรวบรวมทรรศนะของนักเศรษฐศาสตร์ไทยต่อสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบันและอนาคตของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางเสนอแนะในการจัดประสบการณ์การศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2534

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทรรศนะของนักเศรษฐศาสตร์ไทยต่อการจัดประสบการณ์การศึกษาภาคบังคับในปี พุทธศักราช 2534
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐศาสตร์ ที่กำลังอยู่ในประเทศไทย จำนวน 19 ท่าน ในหน่วยงานซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร
3. การถามทรรศนะจากกลุ่มตัวอย่างประชากร จะใช้เทคนิค เดลฟาย (Delphi Technique) ถามจำนวน 3-4 รอบ

4. วัตถุประสงค์ของนักเศรษฐศาสตร์ไทยต่อการจัดประสบการณ์ การศึกษาภาคบังคับ
ในปี พุทธศักราช 2534 ในงานวิจัยนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับ

ตอนที่ 1 สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป พุทธศักราช 2534 จากด้านต่าง ๆ คือ

1. ทรัพยากรธรรมชาติ และจำนวนประชากรไทย
2. ดานอุตสาหกรรม
3. ดานเกษตรกรรม และที่ดิน
4. ตลาดในประเทศ
5. การรวมกลุ่ม สหกรณ์
6. การค้าและบริการระหว่างประเทศ
7. ค่าครองชีพ

ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์การศึกษาในปี พุทธศักราช 2534 ภายใต้สภาพ
เศรษฐกิจดังกล่าว แบ่งเป็น ดังนี้

1. การกำหนดอายุ และเวลาในการศึกษาระดับการศึกษาภาค
บังคับในปี พุทธศักราช 2534
2. การจัดทรัพยากรทางการศึกษาในปี พุทธศักราช 2534 แบ่ง
เป็น
 - ก. งบประมาณ อาคารสถานที่ อุปกรณ์การศึกษา
 - ข. นักเรียน และครู
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับ
ในปี พุทธศักราช 2534
4. ความรู้พื้นฐานที่นักเรียนควรได้รับจากการวัดประสบการณ์ทาง
การศึกษาภาคบังคับในปี พุทธศักราช 2534
5. ความรู้ด้านเศรษฐกิจที่นักเรียนควรได้รับในปี พุทธศักราช 2534
6. ปัญหาการจัดการศึกษาภาคบังคับของรัฐ และปัญหาผู้จบการ
ศึกษาภาคบังคับในปัจจุบัน
7. แนวทางเสนอเพื่อแก้ไขปัญหา

ในตอนที 1 เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปในปี พุทธศักราช 2534 นั้นยังมีหัวข้อเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจที่ไม่ได้นำมากล่าวถึง เพราะสิ่งที่นำมาถามในการถามนี้ ผู้วิจัยต้องการทราบสภาพเศรษฐกิจรวม ๆ ไม่ต้องการถามอย่างลึกซึ้ง จากการแสดงทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละหัวข้อนั้น ข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญจะสัมพันธ์กันเป็นระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไปให้ทราบได้ อีกประการหนึ่งผู้วิจัยพยายามนำสิ่งที่จะมีส่วนสัมพันธ์ต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่เห็นได้ชัดเจนมาเป็นหัวข้อในการถาม

ขอตกลงเบื้องต้น

1. วันเวลาในการตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันในแต่ละรอบไม่มีผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกันหรือไม่แตกต่างกัน ในการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญในกลุ่ม
2. ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการตอบแบบสอบถามของการวิจัย
3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถามมีความเต็มใจ ตั้งใจ และมีน้ำใจในการตอบแบบสอบถาม
4. ทรรศนะของนักเศรษฐศาสตร์ไทยต่อการจัดประสบการณ์การศึกษาระดับมัธยมศึกษาในปี พุทธศักราช 2534 คือ ข้อความที่มีความมัธยฐานตั้งแต่ 4.5 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. เนื่องจากเทคนิคเคลฟายเป็นวิธีการมุ่งแสวงหาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการทำนายเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในอนาคต ผลที่ได้จากการใช้เทคนิคเคลฟาย ในเรื่องนี้เป็นความคิดเห็นอย่างกว้าง ๆ ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐศาสตร์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะในรอบที่กำหนดขึ้น ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมถึงสภาพของการจัดประสบการณ์ทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้งหมดได้
2. กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญที่ทำวิจัยครั้งนี้ ใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในกรุงเทพมหานครเท่านั้น จึงมิได้ทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญในส่วนภูมิภาค ซึ่งอาจจะมองภาพในการตอบในอีกด้านหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้ได้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ทรรศนะ หมายถึง การแสดงความคิดวิเคราะห์โดยใช้หลักพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง

นักเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ผู้ที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
2. เป็นอาจารย์สอนทางคณะเศรษฐศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา (และ/หรือ)
3. มีประสบการณ์ทางคณะเศรษฐศาสตร์อย่างน้อย 3 ปี (และ/หรือ)
4. มีผลงานเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ (และ/หรือ)
5. เป็นผู้เชี่ยวชาญจากสาขาชำนาญพิเศษด้านต่าง ๆ ทางเศรษฐศาสตร์

ประสบการณ์ หมายถึง เนื้อหาสาระ ทักษะ เจตคติ และลักษณะนิสัยที่จำเป็น ที่นักเรียนควรได้รับ จากการจัดการศึกษา

การศึกษภาคบังคับ หมายถึง ระดับการศึกษาที่เด็กทุกคนในประเทศต้องเข้ารับการศึกษามาเมื่อถึงอายุที่กำหนด และต้องใช้เวลาเรียนจบตลอดหลักสูตร หากผู้ปกครองของคนใดไม่ส่งบุตรของตนเข้ารับการศึกษามาเกณฑ์ที่กำหนด จะถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบทรรศนะของนักเศรษฐศาสตร์ไทยเกี่ยวกับ สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทย ในปี พุทธศักราช 2534 เพื่อเป็นพื้นฐานการจัดประสบการณ์ในการศึกษภาคบังคับ พุทธศักราช 2534
2. เป็นแนวทางเสนอแนะต่อคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษภาคบังคับ
3. เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (ปีพุทธศักราช 2530-2534)